

UDENRIGSMINISTERIET
Center for Europa og Nordamerika

EKN, sagsnr.: 2018-3721
Den 8. november 2018

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 19. november 2018

SAMLENOTAT

1. Centralasien.....	2
2. Bosnien-Hercegovina	4
3. Iran.....	6
4. Ukraine	8
5. Sikkerhed og forsvar	10

1. Centralasien

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Rådet vil have en drøftelse af udviklingen i Centralasien og EU's forhold til regionen i lyset af de seneste udviklinger. Drøftelsen vil spille ind i det igangværende arbejde med at opdatere EU's strategi over for Centralasien og det planlagte udenrigsministermøde mellem EU og landene i Centralasien.

2. Baggrund

På rådsmødet (udenrigsanliggender) vil der være en generel drøftelse af udviklingen i Centralasien og EU's forhold til regionen.

Drøftelsen vil foregå i lyset af den igangværende opdatering af EU's strategi over for Centralasien og det planlagte møde mellem de centralasiatiske udenrigsministre og EU den 23. november 2018. Den seneste strategi er fra 2007, og opdateringen, der forventes vedtaget i 2019, skal afspejle udviklingen i regionen siden da. Drøftelsen skal således give medlemslandene en mulighed for at dele deres syn på udviklingen i regionen og påpege hvilke muligheder denne giver for EU, også med henblik på at spille ind til drøftelsen med de centralasiatiske udenrigsministre den 23. november.

Centralasien udvikler sig relativt hurtigt i disse år. Der har været reformer i Usbekistan og Kirgisistan, og der er tiltag til øget regionalt samarbejde. Regionen står dog stadig over for en lang række politiske og økonomiske udfordringer. Menneskerettighedssituationen er fortsat bekymrende, retssikkerheden og civilsamfundet er under pres, og regionen udfordres af grænseoverskridende udfordringer som voldelig ekstremisme og menneskehandel. Hertil kommer en øget interesse fra Kina, bl.a. igennem Belt and Road Initiative, samt fra andre regionale spillere i regionen. Drøftelsen på rådsmødet kommer umiddelbart efter vedtagelsen af EU's strategi for at forbinde Europa og Asien, der også er relevant for den centralasiatiske region. De centralasiatiske lande ser et øget samarbejde med EU som en mulighed for at diversificere deres samarbejdspartnere og balancere mellem disse. Fra EU's side ses særligt på mulighederne i det øgede regionale samarbejde, herunder i forbindelse med grænseoverskridende problematikker.

3. Formål og indhold

Der ventes en generel drøftelse af udviklingen i Centralasien og EU's forhold til regionen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes en konsensual drøftelse af udviklingen i Centralasien blandt medlemslandene og opbakning til EU's arbejde i regionen. Der forventes bred støtte til det igangværende arbejde med at opdatere EU's strategi over for Centralasien.

10. Regeringens generelle holdning

Det er regeringens holdning, at det er gavnligt at opdatere EU's strategi over for Centralasien, herunder med et fokus på sikkerhedsrelaterede aspekter som voldelig ekstremisme og menneskehandel samt understøttelse af menneskerettighederne, retssikkerhed og civilsamfundet, i lyset af udviklingen i regionen siden seneste strategi blev vedtaget i 2007, og der bakkes op om EU's engagement i regionen. Derfor findes drøftelsen af Centralasien på rådsmødet den 19. november 2018 at være betimelig.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.

2. Bosnien-Hercegovina

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Rådet (udenrigsanliggender) den 19. november 2018 ventes at drøfte den bredere reformdagsorden, herunder reform af valgloven i Bosnien-Hercegovina.

2. Baggrund

Der forventes en generel drøftelse af den bredere reformdagsorden, herunder reform af valgloven, i Bosnien-Hercegovina.

Bosnien-Hercegovina er kategoriseret som et potentielt kandidatland, idet landet i 2016 ansøgte om optagelse i EU, men endnu ikke har fået tildelt kandidatlandsstatus. Fremskridt på reformdagsordenen har indtil videre været langsommelige, og der er behov for en øget indsats ift. socioøkonomiske, retsstats- og offentlige administrationsreformer for at afhjælpe de dybe strukturelle problemer i landet.

Præsidentskabet i Bosnien-Hercegovina er tredelt mellem et kroatisk-bosnisk, et serbisk-bosnisk og et bosnisk medlem. Valget i oktober 2018 af Željko Komšić som det kroatisk-bosniske medlem i stedet for Dragan Covic har skabt visse spændinger. Kroatiens bekymring går på, at Komšić ikke repræsenterer den kroatisk-bosniske befolkningsgruppes interesser i overensstemmelse med Dayton-aftalen fra 1995.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 19. november 2018 forventes en drøftelse af den bredere reformdagsorden, herunder reform af valgloven, i Bosnien-Hercegovina.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes en drøftelse om status for reformdagsordenen i Bosnien-Hercegovina. Der er endnu ikke enighed om, hvorvidt der skal vedtages rådskonklusioner.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter Bosnien-Hercegovinas europæiske perspektiv og ser potentialet i en øget europæisk integration som et vigtigt bidrag til øget sikkerhed og stabilitet i landet og i regionen. Fremdrift i Bosnien-Hercegovinas tilnærmelse til EU må dog basere sig på reelle fremskridt ift. reformdagsordenen med vægt på den faktiske implementering. Bosnien-Hercegovinas regering må selv tage ansvar for at sikre den manglende sammenhængskraft i landet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.

3. Iran

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 19. november 2018 er Iran optaget som AOB-punkt på dagsordenen efter dansk ønske. Danmark vil give en kort orientering om sagen om iransk planlægning af et attentat på dansk grund, og rejse dansk ønske om, at man genoptager drøftelserne om iværksættelse af yderligere fælles EU-tiltag, herunder sanktioner, over for Iran. Der forventes ikke at blive truffet egentlige beslutninger i forhold til spørgsmålet om yderligere fælles EU-tiltag på dette rådsmøde.

2. Baggrund

PET offentliggjorde den 30. oktober på et pressemøde, at en norsk statsborger af iransk oprindelse var varetægtsfængslet på begrundet mistanke om, at han havde indsamlet informationer til iranske myndigheder, og at han i den forbindelse har taget del i planlægningen af et drab på dansk jord.

Samme dag indkaldte Udenrigsministeriet Irans ambassadør til en samtale, hvor det blev understreget, at de ulovlige iranske efterretningsaktiviteter var helt uacceptable og blev taget meget alvorligt. Udenrigsministeren kaldte desuden Danmarks ambassadør i Teheran midlertidigt hjem til København til konsultationer.

Danmark er ikke det eneste land, som har været genstand for ulovlige iranske efterretningsaktiviteter. F.eks. er det offentligt kendt, at der for nyligt har været tilsvarende sager i Frankrig.

EU, en række medlemsstater samt USA, Norge og Island har offentligt meddelt støtte til Danmark efter afsløringen, og Udenrigsministeriet har over for EU28 givet udtryk for regeringens ønske om at afsøge mulighederne for at se på yderligere fælles EU-tiltag, herunder sanktioner, over for Iran.

EU har allerede en række sanktioner mod Iran og iranske personer, grupper og entiteter. Disse sanktioner retter sig blandt andet imod brud på menneskerettighederne og aktiviteter relateret til masseødelæggelsesvåben.

3. Formål og indhold

I forlængelse af den danske sag ønsker regeringen at samle politisk opbakning i EU til at iværksætte yderligere tiltag over for Iran.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke på nuværende tidspunkt at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred støtte til Danmarks reaktion på den konkrete sag. Dertil forventes opbakning fra en række nøglelande til ønsket om igen at drøfte yderligere fælles EU-tiltag, herunder sanktioner, over for Iran, mens der dog fortsat må forventes skepsis fra andre medlemsstater.

10. Regeringens generelle holdning

Danmark tager sagen om iranske ulovlige efterretningsaktiviteter og det planlagte attentat på dansk jord særdeles alvorligt, ligesom Danmark blandt andet er bekymret over Irans destabiliserende regionale adfærd og ballistiske missilprogram. Regeringen bakker ikke desto mindre op om atomaftalen med Iran, så længe Iran overholder aftalens forpligtelser, navnlig fordi aftalen giver det Internationale Atomenergiagentur (IAEA) adgang til at kontrollere Irans atomprogram.

Regeringens opbakning til atomaftalen er imidlertid ikke til hinder for en balanceret tilgang til Iran, der giver EU mulighed for at reagere på Irans bekymrende adfærd – i Europa, i regionen, og hvad angår ballistiske missiler – og samtidig arbejder på at bevare atomaftalen, da fortsat kontrol med Irans atomprogram er i dansk interesse.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen vedrørende dansk ønske om at samle politisk opbakning i EU til at iværksætte yderligere tiltag over for Iran har ikke tidligere være forelagt Folketingets Europaudvalg. Iran har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg på mødet den 25. maj 2018 til orientering.

4. Ukraine

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

Der ventes en drøftelse af aktuelle udviklinger i Ukraine med fokus på konflikten mellem Ukraine og Rusland, herunder især de planlagte "valg" den 11. november 2018 i de selvudnævnte folkerepublikker i Donetsk og Luhansk samt den forøgede spænding i Det Azovske Hav. Der forventes på rådsmødet udtrykt fortsat opbakning til EU's ikke-ankendelse af den illegale russiske annektering af Krim, lige som der forventes fortsat støtte til implementeringen af Minsk-aftalen som den politiske løsning på konflikten i det østlige Ukraine.

2. Baggrund

Fokus for drøftelsen forventes at være på konflikten mellem Ukraine og Rusland i det østlige Ukraine og i relation til Krim på baggrund af den seneste tids udvikling.

Det blev den 7. september 2018 besluttet i de såkaldte parlamenter i de selvudnævnte folkerepublikker i Donetsk og Luhansk at udskrive "parlaments- og premierministervalg" til den 11. november. Valgene kan ses som et led i bestræbelserne på at konsolidere de selvudnævnte folkerepublikker og forsøge at legitimere deres ledere. Minsk-aftalen udgør den politiske ramme for en løsning af konflikten i det østlige Ukraine. Ifølge Minsk-aftalen skal lokalvalg i det østlige Ukraine foregå i overensstemmelse med ukrainsk lov og følge OSCE's standarder, herunder valgobservation fra ODIHR. EU har på denne baggrund opfordret til respekt for Ukraines suverænitet og gennemførelse af Minsk-aftalen samt i denne sammenhæng gjort det klart, at udskrivningen af valgene den 11. november er i modstrid med Minsk-aftalen.

Der er overordnet set ingen fremskridt at spore i forhandlingerne i Normandiet-formatet (Tyskland, Frankrig, Rusland og Ukraine) om implementeringen af Minsk-aftalen, og heller ikke i de tilknyttede drøftelser om indsættelse af en fredsbevarende FN-styrke i det østlige Ukraine. I EU er der enighed om at fastholde sanktionspresset på Rusland, indtil Minsk-aftalen er fuldt implementeret. EU's økonomiske sanktioner over for Rusland blev således i juli måned forlænget for seks måneder til udløbet af januar 2019.

Den russiske annektering af Krim er blevet fulgt op af en russisk militær opbygning på Krim og en forværring af menneskerettighedssituationen på Krim, ikke mindst for Krim-tatarerne. Præsident Putin indviede i maj 2018 Kerch-broen, som forbinder det russiske fastland med det ulovligt annekterede Krim. I forlængelse heraf er spændingen den seneste tid forøget i Det Azovske Hav på baggrund af russisk kontrol og inspektion af såvel ukrainske som andre landes kommercielle skibe, som besejler de ukrainske havne ved det azovske hav. Denne chikane mod skibsfarten har alvorlige økonomiske konsekvenser for de ukrainske havnebyer og det sydøstlige Ukraine.

2019 er valgår i Ukraine med første runde af præsidentvalget den 31. marts og parlamentsvalg i efteråret.

3. Formål og indhold

Der forventes en drøftelse af aktuelle udviklinger i Ukraine med vægt på konflikten med Rusland. EU forventes at bekræfte ikke-ankendelsen af den illegale russiske annektering af

Krim og opbakningen til Minsk-aftalen som grundlag for en politisk løsning af konflikten i det østlige Ukraine. Såfremt ”valgene” i de selvudnævnte folkerepublikker finder sted den 11. november, må EU forventes at udtrykke kritik af den manglende respekt for Minsk-aftalen. Herudover forventes den russiske adfærd og udviklingen i Det Azovske Hav drøftet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generel opbakning til EU's ikke-ankendelsespolitik i forhold til Krim samt til behovet for implementering af Minsk-aftalen som grundlag for en politisk løsning af konflikten i det østlige Ukraine.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen vil i relation til konflikten i det østlige Ukraine støtte fuldt ud op om Ukraines suverænitet og territoriale integritet og om en fuld implementering af Minsk-aftalen. Regeringen støtter fuldt ud EU's ikke-ankendelsespolitik i forhold til Ruslands illegale annektering af Krim.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 16. marts 2018 til orientering.

5. Sikkerhed og forsvar

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender, inkl. forsvar) den 19. november 2018 ventes en bred drøftelse af status for arbejdet med at styrke EU-samarbejdet på sikkerheds- og forsvarsområdet. Rådet ventes at vedtage rådskonklusioner om en række af de initiativer, der er blevet iværksat som led heri, herunder etableringen af det permanente strukturerede samarbejde på forsvarsområdet (PESCO), EU's militære planlægnings- og gennemførelsesenhed (MPCC) samt forslaget om en "Civilian CSDP Compact", som skal styrke EU's civile samarbejde på sikkerhedsområdet i forbindelse med indsatser uden for EU. Drøftelsen af sikkerhed og forsvar afholdes med deltagelse af EU's udenrigs- og forsvarsministre.

2. Baggrund

Siden lanceringen af EU's Globale Strategi i juni 2016 er der sket en markant udvikling af EU's sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde (CSDP) og EU's forsvarsdimension mere generelt. Udviklingen har udmøntet sig i iværksættelsen af en række konkrete initiativer. Det Europæiske Råd fastlog senest i juni 2018, at der er gjort væsentlige og vigtige fremskridt på forsvarsområdet i EU.

Den 11. december 2017 vedtog Rådet (udenrigsanliggender) en afgørelse om iværksættelsen af det permanente strukturerede samarbejde på forsvarsområdet (PESCO). Alle EU's medlemslande med undtagelse af UK, Malta og Danmark deltager i samarbejdet. Danmark deltager ikke i PESCO som følge af forsvarsforbeholdet. Rådet har det seneste år haft fokus på implementeringen af samarbejdet. Rådet vedtog i juni en afgørelse om et fælles regelsæt for styringen af PESCO-projekter samt i oktober en henstilling vedrørende opstilling af rækkefølgen for opfyldelse af de mere bindende PESCO-forpligtigelser og specificeringen af præcise mål for samarbejdet. Der vil også skulle iværksættes nye PESCO-projekter, der skal supplere de første 17 projekter, der blev igangsat i marts i år. Næste skridt vil være at træffe beslutning om de generelle betingelser for tredjelands deltagelse i PESCO-projekter.

Rådet vedtog den 8. juni 2017 en afgørelse om etablering af den militære planlægnings- og gennemførelseskapabilitet (MPCC) inden for EU's militære stab (EUMS). Danmark deltager ikke i MPCC som følge af forsvarsforbeholdet. MPCC er en kommando- og kontrolstruktur uden for indsatsområdet på militærstrategisk niveau, der er ansvarlig for den operative planlægning og gennemførelsen af EU's missioner uden udøvende beføjelser, dvs. EU's træningsmissioner (for øjeblikket i Den Centralafrikanske Republik, Somalia og Mali). Enheden skal gøre det muligt for missionerne lokalt at koncentrere sig om konkrete aktiviteter i forbindelse med deres mission med bedre støtte fra Bruxelles. MPCC skal arbejde tæt sammen med sit civile modstykke, Den Civile Planlægnings og Gennemførelseskapacitet (CPCC). Inden udgangen af 2020 skal Rådet gøre status for MPCC på baggrund en rapport udarbejdet af EU's høje repræsentant. Fokus ventes at være på retningen for den fremadrettede udvikling af enheden og dens mandat. MPCC har aktuelt betydelige udfordringer i relation til besættelse af faste stillinger.

Mens store dele af udviklingen af EU's sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde har fundet sted på det militære område, ses nu et stigende fokus på også at styrke den civile del af CSDP-samarbejdet. En bred gruppe af lande, heriblandt Danmark, har peget på behovet for at styrke

EU's civile kapacitet til at reagere på stadig mere komplekse trusler i Europas nærområder. Dette skal bl.a. ses i lyset af, at antallet af civile missioner og antallet af udsendte eksperter har været faldende siden 2014 til trods for den forværring, der samtidig er sket i sikkerhedssituationen.

Det hidtidige arbejde med at styrke EU's civile CSDP-samarbejde har især fokuseret på at tilpasse de overordnede prioriteter for samarbejdet. Rådet vedtog således konklusioner i maj 2017 om, at missionerne i tillæg til de hidtidige kerneopgaver, som er politiindsatser, retshåndhævelse og civil administration, fremover også skal arbejde med indsatser vedrørende illegal migration, grænsekontrol, terrorbekæmpelse og bekæmpelse af organiseret kriminalitet, i et tættere samspil med de relevante nationale myndigheder på navnlig migrations- og udviklingsområdet.

Dertil kommer, at missionerne står over for en række strukturelle udfordringer, som mindsker missionernes gennemslagskraft, hvilket især er fokus for de aktuelle drøftelser. Det gælder bl.a., at mange civile CSDP-missioner er underbemandede fordi medlemslandene ikke sender tilstrækkeligt personale til missionerne, og at der er knaphed på de stadig mere specialiserede kompetencer, der efterspørges på missionerne. Derudover er beslutningsprocesserne ifm. deployering ofte for tunge til at reagere tilstrækkelig hurtigt på en krisesituation, og systemet er ikke tilstrækkeligt i stand til at samle op på indhøstede erfaringer.

3. Formål og indhold

På rådsmødet den 19. november 2018 ventes drøftelsen at føre til vedtagelsen af rådskonklusioner om sikkerhed og forsvar, der bl.a. tager højde for udviklingen af PESCO-samarbejdet og MPCC samt vedtager en civil CSDP-compact, der skal føre til en styrkelse af den civile dimension af EU's CSDP. Drøftelsen finder sted med deltagelse af EU's udenrigs- og forsvarsministre.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europaparlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelserne i sig selv forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. De enkelte, kommende initiativer under implementeringsplanen vil blive vurderet, når de konkrete forslag foreligger. Danmark deltager som følge af forsvarsforbeholdet ikke i finansiering af militære aktiviteter i EU-regi.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er blandt EU's medlemslande generel opbakning til en styrkelse af de civile såvel som militære dele af EU's sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde.

10. Regeringens generelle holdning

Som følge af forsvarsforbeholdet deltager Danmark ikke i udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner inden for EU, som har hjemmel i bestemmelser, der er angivet i forsvarsforbeholdet, og som har indvirkning på forsvarsområdet. Det gælder bl.a. PESCO og MPCC. Regeringen støtter overordnet ambitionen om at øge mulighederne for, at EU kan bidrage til at håndtere Europas sikkerhedsudfordringer. I de videre drøftelser vil regeringen fortsat arbejde for, at der lægges vægt på, at udviklingen af EU's sikkerheds- og forsvarsdimension i videst muligt omfang sker i komplementaritet med NATO. Danmark har gennem et årti opbygget en markant profil ift. EU's civile CSDP-samarbejde, som ikke er omfattet af det danske forsvarsforbehold. Danmark støtter en ambitiøs Compact, som forpligter både medlemsstaterne og Kommissionen til at styrke den civile del af CSDP, herunder konkrete initiativer, der skal resultere i øget beslutningskraft og kommunikation af missionernes resultater, styrkede civile kapaciteter, mere fleksible missioner og mere effektiv rekruttering.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Status for udviklingen af EU's sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde blev senest forelagt for Folketingets Europaudvalg den 22. juni 2018 til orientering.